

Єдиний державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Пояснення до демонстраційного варіанта контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2021 року з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

При ознайомленні з демонстраційним варіантом контрольних вимірювальних матеріалів (КВМ) ЄДЕ 2021 р. з української мови необхідно враховувати, що завдання, які містяться в ньому, не відображають всіх елементів змісту, які будуть перевірятися за допомогою варіантів КВМ 2020 року. Повний перелік елементів змісту, які можуть контролюватися на єдиному державному екзамені 2021 р., наведено в кодифікаторі елементів змісту і вимог до рівня підготовки випускників організацій загальної освіти для єдиного державного екзамену 2021 р. з української мови.

Призначення демонстраційного варіанта полягає в тому, щоб надати можливість будь-якому учаснику ЄДЕ і широкій громадськості скласти уявлення про структуру майбутніх варіантів КВМ, кількості завдань в тесті, про їх форму, рівень складності. Наведені критерії оцінки виконання завдань з розгорнутою відповіддю, що ввійшли в даний варіант, дають уявлення про вимоги до повноти і правильності запису розгорнутої відповіді.

Ці відомості дозволять випускникам виробити стратегію підготовки до ЄДЕ.

Демонстраційний варіант контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2021 року з української мови

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 27 завдань. Частина 1 містить 26 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

	КВМ	Бланк										
Відповідь:	<table border="1"><tr><td>А</td><td>Б</td><td>В</td><td>Г</td><td>Д</td></tr><tr><td>5</td><td>2</td><td>6</td><td>1</td><td>3</td></tr></table>	А	Б	В	Г	Д	5	2	6	1	3	7 5 2 6 1 3
А	Б	В	Г	Д								
5	2	6	1	3								
Відповідь:	г: РАСКИДАТЬИСПУГАТЬ.	9 Р А С К И Д А Т Ь И С П У Г А Т Ь										
Відповідь:	г: <u>1 2 4</u>	14 1 2 4										

Завдання 27 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

1) Собаки – віддані друзі і захисники своїх господарів, які не здатні заподіяти їм болю. 2) (...) потрібно пам'ятати, що собака може сприйняти сторонню людину як загрозу своєму хазяїну. 3) Саме тому й існує закон, який забороняє вигулювати своїх вихованців без намордників.

1. Укажіть речення, в яких правильно передається ГОЛОВНА інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Собака – друг людини.

2) Не варто забувати, що хоч і собака – друг свого господаря, все ж ваш захисник може надавати певну загрозу для оточуючих, що й обумовлює необхідність носити намордник.

3) Відповідно до закону, господарі зобов'язані вигулювати своїх собак у намордниках, так як їх вихованці можуть бути небезпечними для оточуючих.

4) Собак потрібно вигулювати.

5) Людина, яка вигулює собаку, повинна піклуватися про те, щоб її пес нікому не заподіяв шкоди.

Відповідь: _____.

2. Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в другому реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

але

і

тому що

зате

незважаючи на

Відповідь: _____.

3. Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводиться значення слова ЗАХИСНИК. Визначте значення, у якому це слово вживається у першому (1) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

ЗАХІСНІК, -а, чол.

1. Той, хто захищає, обороняє, охороняє кого-, що-небудь від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних і т. ін. дій.

2. Той, хто пильно стежить за недоторканністю чого-небудь і багато робить для цього.

3. Той, хто відстоює на суді інтереси обвинуваченого; оборонець.

4. Той, хто у складі спортивної команди здійснює захист (у 5 знач.) під час гри у футбол, хокей і т. ін.

Відповідь: _____.

4. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

- посередИні
- рАзом
- пОночі
- чорнОзем
- щИпці

Відповідь: _____.

5. В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Осінні польові **КРАЄВИДИ** навівають сумні спогади про квітучу весну й золоте літо.

Продавець розповів про правила і умови **ЕФЕКТНОГО** використання кухонного комбайна.

Ця земельна **ДІЛЯНКА** була передана дитячому будинку.

Поведінка цього хлопця одразу впадала в око: його вчинки були якісь дуже **ДИВНІ**. Колекцію костюмів для фільму «Параджанов» створила **ДИВОВИЖНИЙ** майстер своєї справи Ірина Гергель.

Відповідь: _____.

6. Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Сьогодні преїскурант цін можна побачити у будь-якому кафе.

Відповідь: _____.

7. В одному з наведених нижче дієприслівників допущено помилку при його утворенні. Виправте помилку і запишіть це слово правильно.

- мріючи
- перемігши
- стоя
- вивчаючи
- зігнувшись

Відповідь: _____.

8. Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) помилка у вживанні прийменника	1) Добра людина – це яка робить добрі справи, тобто добродійка.
Б) неправильне введення дієприкметникового звороту	2) Ми часто ходимо до кіна.
В) тавтологія	3) Не можна судити про людину з першого погляду.
Г) неправильна побудова речень з прямою мовою	4) Гра переноситься із-за погодних обставин.
Д) помилкове вживання граматичних форм	5) Минув рік. Йшло літо.
	6) Не завжди говори, що знаєш, а завжди знай, що говориш.

іншомовних слів	7) Захоплений хлопець картиною, ділився враженнями. 8) Діти граються на галявині. 9) Наталка заявляє, що я не вийду заміж за возного.
-----------------	---

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

9. Визначте слово, у якому на місці пропуску пишеться буква **Е**. Випишіть це слово, вставивши пропущену букву.

- пр..дністровський
- пр..буття
- пр..зирство
- пр..берегти
- пр..тихнути

Відповідь: _____.

10. Укажіть варіант відповіді, у якому у всіх словах одного рядка пропущена одна та сама буква. Запишіть номер відповіді.

- 1) през..дент, реж..сер
- 2) компл..мент, клас..ка
- 3) абітур..єнт, ц..тата
- 4) с..нтаксис, ..дея
- 5) Р..м, Соч..

Відповідь: _____.

11. Випишіть слово, у якому на місці пропуску м'який знак **НЕ** пишеться.

- серден..ко
- учител..ський
- вихован..ці
- чотир..ох
- мл..йонер

Відповідь: _____.

12. Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф **НЕ** пишеться.

- бур..ян
- солов..ї
- під..їхати
- різьб..яр
- м..який

Відповідь: _____.

13. Визначте речення, у якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

Семеро одного (НЕ)ЖДУТЬ.

Батьків і батьківщину (НЕ)ВИБИРАЮТЬ.

Залийте одну склянку рису двома склянками води й, підсоливши, варіть суміш на (НЕ)ВЕЛИКОМУ вогні протягом 15-20 хвилин.

(НЕ)ДИВИСЯ так привітно, яблуновоцвітно.

Треба було перейти рівне, (НЕ)ЗАКРИТЕ нічим місце, щоб опинитися в комишах.

Відповідь: _____.

14. Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть ризку і випишіть ці два слова.

- ні/в/кого, пів/Одеси
- з/понад, коли/не/коли
- на/віщо, в/перше
- ні/кого, як/небудь
- по/суті, раз/у/раз

Відповідь: _____.

15. Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

І пальці струнами невпи(1)о біжать. Напруже(2)о, натуж(3)о б'ється беззахисне, відкрите серце. Ноче, ти надходиш невблага(4)о!

Відповідь: _____.

16. Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) Ці кольорові пахощі лоскотали мені ніздрі паморочили голову трепетно зболювали серце.

2) Є на Тернопільщині мальовничий і красивий куточок із солодкою назвою Медобори.

3) Починався він десь за невидимим обрієм вихлюпувався на промоклий зелений луг у прозорих бульбашках і срібних бризках.

4) Пливають тягнуться видноколами і лісами білі тумани.

5) У сімдесятих роках минулого століття в Медоборах працювала Прикарпатська археологічна експедиція на чолі з науковцями Борисом Тимощуком та Іриною Русановою.

Відповідь: _____.

17. Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Зло нічого не дає (1) крім зла (2) вмій прощати (3) як прощає мати.

Відповідь: _____.

18. Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Я виходжу в гомін трав (1) і припадаю до сліда (2) бо (3) значить (4) хтось мене чекав (5) а може й зараз вигляда.

Відповідь: _____.

19. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Безкраї лани (1) зеленого збіжжя (2) що саме красувалося у той час (3) дрімали серед тихої ночі.

Відповідь: _____.

20. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Бо пам'ятайте (1) що на цій планеті (2) відколи сотворив її пан Бог (3) ще не було епохи для поетів (4) але були поети для епох.

Відповідь: _____.

21. Знайдіть речення, у яких **кома ставиться** відповідно до одного й того ж правила пунктуації. Запишіть номери цих речень.

1) Творення меду – складна й несолодка праця. 2) Цей унікальний продукт є однією з найскладніших природних речовин. 3) Він має в собі близько сотні елементів, потрібних людському організму.

4) За своїм складом мед схожий на кров людини. 5) Можливо, тому він благотворно діє на людський організм. 6) Регулярне вживання меду продовжує життя й підвищує стійкість проти захворювань. 7) А життя, здоров'я – що є цінніше у людини, суспільства, держави?

8) Солодкий еліксир вивчали Аристотель, Піфагор, оспівували в поезії Гомер, Вергілій, про бджільництво писав давній історик Геродот.

9) Нині в багатьох країнах лікування продуктами бджільництва набуло масового поширення, адже воно не потребує великих затрат або складної апаратури (За Є. Колодйчуком).

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 22-27.

1) Юрій Нечипоренко хотів бачити свого вчителя. 2) Він задовго до зустрічі уявляв собі, як поцілує натруджені руки Григорія Матвійовича, але в той же час йому було якось соромно, ніяково через те, що от він, такий молодий, такий ще порівняно невправний, став відомим усьому світові, у той час як його вчителя знає тільки оце маленьке сонне місто на березі теплого моря.

3) Але всі його побоювання пропали, як тільки він побачив Григорія Матвійовича. 4) Той зовсім не постарів і, здавалося, був ще бадьорішим, ніж кілька років тому, очі його сяяли молодо й радісно.

5) – Ну що ж, – сказав він Нечипоренку, – пишаюся тобою, Юро. 6) Ти, може, й забув уже про свого вчителя, але я ще пам'ятаю, як будив тебе вдосвіта і вкладав у твої втомлені руки смичок. 7) Ти тепер лауреат, відомий музикант, але все ж я твій учитель, і ти мусиш ще раз, можливо, востаннє, позмагатися зі мною перед людьми, серед яких я прожив усе життя. 8) Ми будемо грати з тобою разом. 9) Згода?

10) – Звичайно, – відповів йому Нечипоренко. 11) – Як ви скажете, так і буде, Григорію Матвійовичу.

12) На цей не зовсім звичайний концерт зійшлося стільки людей, що невеличкий зал місцевого театру не вмістив і половини їх. 13) Першим виступав Нечипоренко. 14) Лауреат грав так, як мусить грати лауреат – не гірше й не краще, вітали його, як вітають у нас лауреатів – щиро й бурхливо. 15) Але ось одлунали останні оплески. 16) Нечипоренко зійшов зі сцени, сів у першому ряду і тим самим перетворився з виконавця у звичайного слухача.

17) Завіса довго не одкривалася. 18) Коли ж нарешті вона розсунулася і Нечипоренко рвучко підвівся зі свого стільця, він побачив таке, від чого в нього перехопило подих.

19) На сцені, вишикувавшись у п'ять рядів по вісім чоловік у кожному ряду, стояло сорок ще зовсім юних музикантів – хлопчиків і дівчаток – зі скрипками в руках. 20) У білих сорочечках і в білих блузках вони стояли тихо, непорушно, і всі дивилися на свого вчителя Григорія Матвійовича, який скромно притулився десь збоку.

21) Усі присутні встали. 22) Ще мить – і мертво тишу розбив сплеск чиїхось долонь, і шалені, нестримні овації загриміли в приміщенні.

23) Учитель перемиг навіть без гри. 24) Коли в залі врешті запанувала тиша, Григорій Матвійович точним коротким рухом затиснув скрипку під підборіддям. 25) Найбільший критик не міг би зробити жодного зауваження, побачивши цих юних музикантів. 26) Центр ваги тіла – на ліву ступню, лікоть лівої руки – навпроти серця, гриф затиснутий великим пальцем, щоб не лягав на долоню – все так, як у найбездоганніших маестро.

27) Потім Григорій Матвійович ледь помітно кивнув головою, і сорок смичків блиснули в повітрі й ударили по струнах, і струни заплакали, а потім засміялися своїй силі й міцності і заспівали пісню, прекрасну й широку, як море. 28) Нечипоренко слухав до того багато прославлених квартетів, секстетів, був присутній на концертах, де виступали так звані унісопи, але таке він бачив уперше. 29) Це було торжество життя старого вчителя, торжество людської праці, це було те, що називають великим і хвилюючим словом – безсмертя...

(За П. Загребельним)

22. Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

- 1) Григорій Матвійович був ще досить молодим учителем.
- 2) Учитель пишався Нечипоренком.
- 3) Усі присутні встали, коли Нечипоренко почав грати.
- 4) В учителя були найкращі учні, які грали на скрипці.
- 5) Концерт, на якому грали учні Григорія Матвійовича, був торжеством людської праці і торжеством життя самого вчителя.

Відповідь: _____.

23. Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) Речення 1-2 містить опис.
- 2) Речення 3-11 містить розповідь.
- 3) Речення 12-16 містить роздум.
- 4) Речення 10 містить відповідь на питання.
- 5) У реченні 29 представлено роздум з елементами опису.

Відповідь: _____.

24. З 14 речення випишіть антоніми.

Відповідь: _____.

25. Серед речень 3-5 знайдіть те, яке з'єднане з попереднім за допомогою вказівного займенника. Запишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 22-25. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту.

Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.

26. «Щоб передати усю глибину образу вчителя, автор використовує (А) _____ (натружені руки, речення 2), (Б) _____ (побоювання пропали, речення 3), синтаксичні засоби виразності: (В) _____ (речення 5-10), (Г) _____ (речення 27)».

Список термінів:

- 1) порівняння
- 2) епітет
- 3) метонімія
- 4) метафора
- 5) ряди однорідних членів
- 6) прості речення
- 7) питальні речення
- 8) речення з відокремленими членами
- 9) діалог

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

27. Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (унікайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи). Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.